

มหาวิทยาลัยมหิดล
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

Research Brief

การประเมินสถานการณ์เด็กข้ามชาติ และผลกระทบจากโควิด-19

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
กันยายน 2565

โครงการนี้สนับสนุนโดย
สหภาพยุโรป

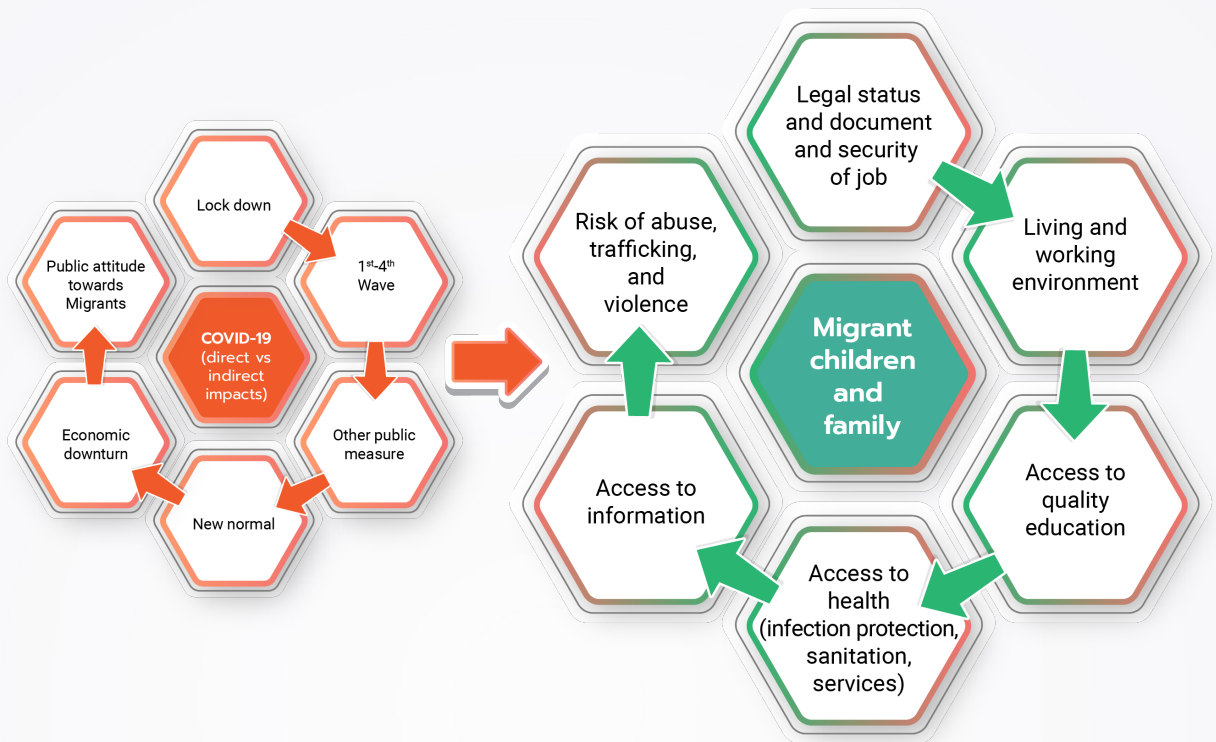
NATIONWIDE
EU COVID-19 RE/PO/VE AND RECOVERY IN THAILAND

act:onaid

นิยามศัพท์เฉพาะ

- ▶ **ประชากรเด็กข้ามชาติ** ในการศึกษาครั้งนี้ ครอบคลุมเฉพาะ ประชากรเด็กที่เป็นบุตรหลานแรงงานข้ามชาติย้ายถิ่นจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะเมียนมา ลาวและกัมพูชา อายุระหว่าง 0-17 ปี (ต่ำกว่า 18 ปี) ที่ไม่มีสัญชาติไทย อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งอาจจะเกิด หรือ ไม่ได้เกิดในประเทศไทย
- ▶ **ครอบครัวแรงงานข้ามชาติ** หมายถึง ครอบครัวแรงงานที่ไม่มีสัญชาติไทย ย้ายถิ่นจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะเมียนมา ลาวและกัมพูชา เข้ามาอาศัยและทำงานอยู่ในประเทศไทย เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือน โดยรวมทั้งกลุ่มที่มีเอกสารและไม่มีเอกสารตรวจคนเข้าเมืองและใบอนุญาตทำงาน

ที่มาและความสำคัญ

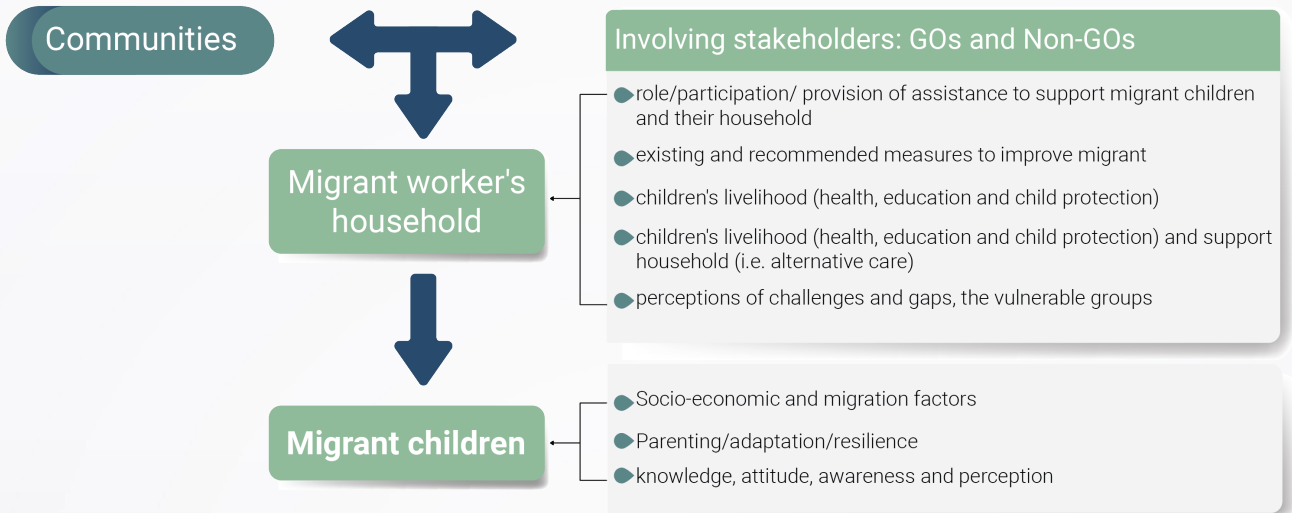
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในช่วงต้นปี 2563 ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ดำเนินมาตรการเพื่อป้องกัน ควบคุมและจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาดในหลายรูปแบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนและประชากรทุกกลุ่มอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก มีความเปราะบางและมีความเสี่ยงสูงจากการถูกเลิกจ้าง ต้องหยุดทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างและขาดรายได้จากมาตรการล็อกดาวน์ของประเทศในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งทำให้สถานประกอบการและธุรกิจในทุกภาคเศรษฐกิจต้องหยุดชะงัก หรือปิดตัวลง แต่ประชากรกลุ่มนี้ก็กลับมีแนวโน้มเข้าถึงมาตรการการเยียวยาต่าง ๆ ของภาครัฐได้น้อย หรือไม่ได้เลย โดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นแรงงานไม่มีเอกสาร ซึ่งเชื่อว่ายังมีอยู่เป็นจำนวนมาก แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยจะมีมาตรการในการจัดการแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นระบบ ผ่านกลไกการจดทะเบียนแรงงานและกระบวนการพิสูจน์สัญชาติ รวมถึง การพัฒนาระบบนำเข้าแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือ หรือ MOU ระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้จำนวนแรงงานที่เข้าเมืองมาถูกกฎหมายมีเอกสารและใบอนุญาตการทำงานที่ถูกต้องมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม

สำหรับกลุ่มเด็กข้ามชาติ หรือบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ที่ผ่านมายังมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องจำนวนไม่มากที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพ ความเป็นอยู่ของเด็กข้ามชาติในด้านต่าง ๆ และการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะการมีเอกสารประจำตัว การจดทะเบียนการเกิดสำหรับเด็กที่เกิดในประเทศไทย การเข้าถึงการศึกษาและบริการทางสุขภาพที่มีคุณภาพ เป็นต้น การศึกษาเท่าที่มี พบว่า เด็กจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิพื้นฐานเหล่านี้ ซึ่งปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญมาจาก ปัจจัยด้านสถานภาพทางกฎหมาย และการมีเอกสาร การขาดความตระหนักและความรู้ การขาดการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นจำเป็นของพ่อแม่ หรือผู้ดูแลหลักในครัวเรือนและชุมชนแรงงานข้ามชาติ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากข้อจำกัดในด้านภาษาและวัฒนธรรม¹

¹เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และ กัญญาอภิพรชัยสกุล (2562). เด็กข้ามชาติ: เกิด อยู่ โต อย่างไร. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (online: <https://ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/FileUpload/PDF/Report-File-585.pdf>)

แนวคิดและขอบเขตของการศึกษานี้

Health

Education

Protection against violence, exploitation, and abuse

ขอบเขตของการศึกษารอบคลุมสถานการณ์ และผลกระทบใน 3 ประเด็น

ด้านสุขภาพ

เกี่ยวกับ สถานะทางสุขภาพ การเจ็บป่วยและปัญหาทางสุขภาพ การมีหลักประกันทางสุขภาพ การเข้าถึงแหล่งน้ำ สุขาภิบาลและสุขอนามัย และการเข้าถึงบริการสุขภาพพื้นฐานที่จำเป็น เช่น วัคซีน เป็นต้น

ด้านการศึกษา

เกี่ยวกับ สถานภาพการศึกษา ประเภทสถานศึกษาของนักเรียนเด็กข้ามชาติ กลไกเพิ่มเติมที่สนับสนุน การเข้าถึงการศึกษาของเด็กข้ามชาติ ภาระค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เป็นต้น

ด้านการได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรง

การแสวงหาประโยชน์และละเมิดสิทธิของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ ในการประเมินสถานการณ์และผลกระทบจากโควิด-19 หน่วยการศึกษาที่สำคัญประกอบด้วย ครูวีรเอนแรงงานข้ามชาติ (ที่ปกครองดูแลเด็กข้ามชาติ) ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา และด้านการคุ้มครองเด็ก) ทั้งในภาครัฐและที่ไม่ใช่ภาครัฐ

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาสถานการณ์ภาพรวมของเด็กข้ามชาติอายุต่ำกว่า 18 ปี ในครัวเรือนแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และประเมินผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อความเป็นอยู่ของเด็กข้ามชาติในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสุขภาพ การศึกษา และการได้รับการคุ้มครองเด็ก เช่น จากความรุนแรง การแสวงหาประโยชน์และละเมิดสิทธิ

วิธีการศึกษา

1) Documentary research รวบรวมเอกสาร วรรณกรรมและข้อมูลการสำรวจที่ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับเด็กข้ามชาติในประเทศไทยเท่าที่สืบค้นได้ เพื่อประเมินสถานการณ์ในภาพรวมของเด็กข้ามชาติในประเทศไทย ตามที่กำหนดในกรอบการศึกษา โดยเน้นในช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19 จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่มีการสำรวจที่ผ่านมา

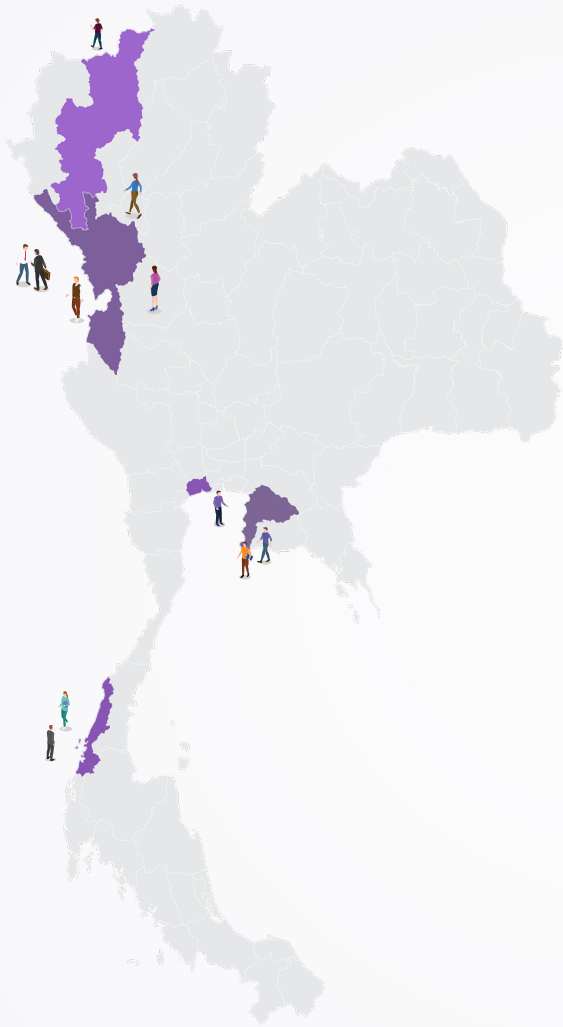
2) Qualitative field research เพื่อศึกษาและประเมินสถานการณ์เด็กข้ามชาติ ในช่วงระหว่างสถานการณ์โควิด-19 และมุมมองของประชากรกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา ได้แก่ ครัวเรือนแรงงานข้ามชาติ ชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและไม่ใช่ภาครัฐ ที่มีต่อสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึง มาตรการและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการสนับสนุนและคุ้มครองเด็กข้ามชาติ

พื้นที่ศึกษา 6 พื้นที่

โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เป็นพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของแรงงานข้ามชาติ ประกอบด้วยกลุ่มอาชีพที่สำคัญ 5 กลุ่ม ได้แก่ แรงงานก่อสร้าง แรงงานภาคเกษตร แรงงานประมง และประมงต่อเนื่อง แรงงานภาคการค้า บริการและการท่องเที่ยว และแรงงานภาคการผลิตในโรงงาน และพื้นที่การศึกษาที่มีกลุ่มแรงงานข้ามชาติลักษณะอาชีพที่หลากหลายอาศัยอยู่

ประเด็นและกรณีศึกษา จากพื้นที่ศึกษา 6 จังหวัด

จังหวัดเชียงใหม่, จังหวัดตาก,
จังหวัดชลบุรี, จังหวัดสมุทรสาคร,
จังหวัดระนอง และกรุงเทพมหานคร

การเก็บข้อมูล กับกลุ่มเป้าหมาย

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1

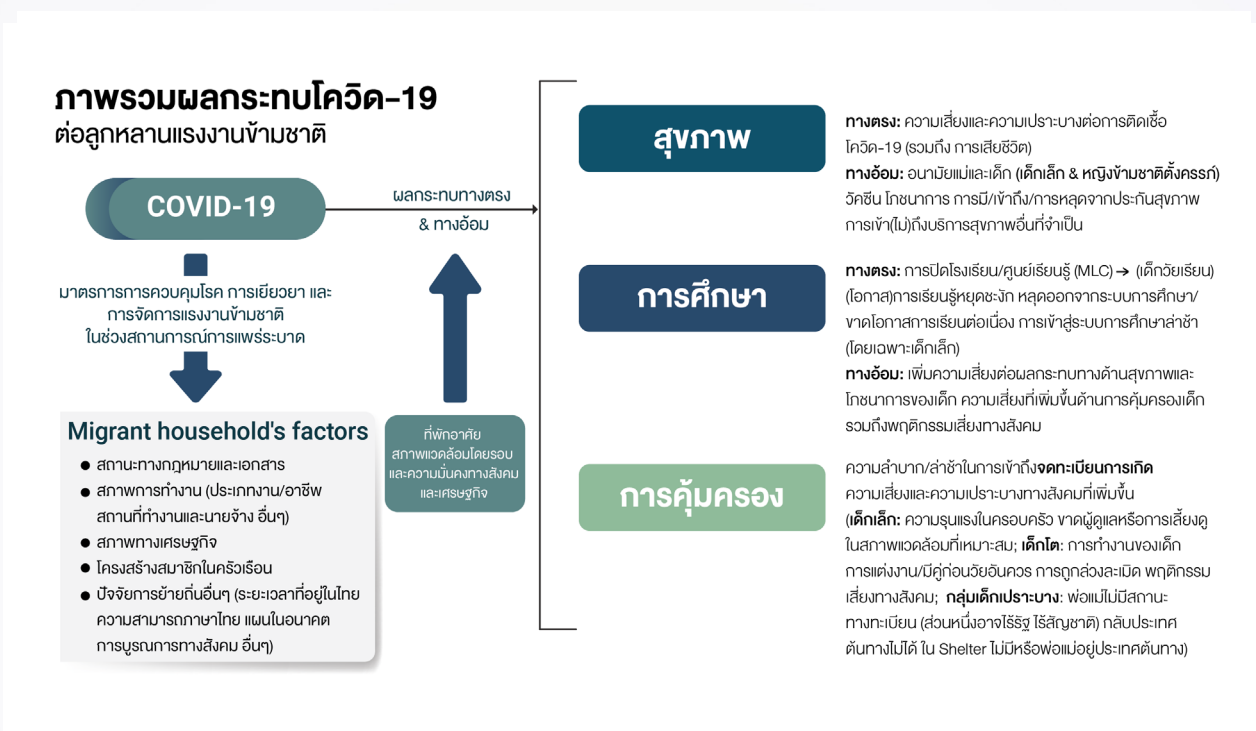
การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion) กับ
ภาคชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่ม
ผู้แทนชุมชน กลุ่มภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภาครัฐ และ
กลุ่มภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่ไม่ใช่ภาครัฐ

ส่วนที่ 2

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับ
กลุ่มครัวเรือนแรงงานข้ามชาติ โดยการคัดเลือก
แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เกณฑ์
ในการคัดเลือกตามกลุ่มอายุของเด็กข้ามชาติ
ในครัวเรือน ประกอบด้วย ครัวเรือนที่มีเด็กข้ามชาติ
ในช่วงอายุก่อนวัยเรียน (อายุ 0-5 ปี) ครัวเรือนที่
มีเด็กข้ามชาติในช่วงวัยเรียนระดับประถมศึกษา
(อายุ 6-11 ปี) และครัวเรือนที่มีเด็กข้ามชาติใน
ช่วงวัยเรียนระดับมัธยมศึกษา (อายุ 12-17 ปี)

ผลการศึกษา

ผลกระทบของโควิด-19 ต่อเด็กข้ามชาติภาพรวม

ด้านสุขภาพ

ผลกระทบทางตรงเป็นเรื่องความเสี่ยงและความเปราะบางของการติดเชื้อโควิด-19 (รวมถึง การเสียชีวิต) โดยเฉพาะเด็กเล็ก รวมถึงหญิงตั้งครรภ์ข้ามชาติ ผลกระทบทางอ้อม ที่สำคัญเป็นเรื่องการเข้าถึงหรือหลุดจากสถานการณ์มีหลักประกันทางสุขภาพของเด็ก การเข้าถึงบริการสุขภาพในด้านต่างๆที่จำเป็น โดยเฉพาะบริการสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก ในการฝากท้อง การคลอด และการดูแลหลังคลอดของหญิงตั้งครรภ์และทารก การได้รับวัคซีนที่ครบถ้วน ปัญหาด้านการได้รับโภชนาการและอาหารที่ไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมตามวัยของเด็ก

ด้านการศึกษา

ผลกระทบทางตรงเป็นผลที่เกิดจากการปิดการเรียนการสอนที่โรงเรียนและ MLC ช่วงการแพร่ระบาด แม้จะมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งส่วนใหญ่เป็น on-hand หรือ online แต่ภายใต้ความไม่พร้อมของทั้งตัวเด็ก ครอบครัวข้ามชาติ สถานศึกษา อาจส่งผลให้เกิดการชะงักงันในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็กข้ามชาติ ความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นของการหลุดออกจากระบบการศึกษา โอกาสการเรียนรู้ต่อเนื่องที่ลดลง รวมไปถึงความล่าช้าของการเข้าสู่ระบบการศึกษาโดยเฉพาะของเด็กในช่วงเริ่มเข้าวัยเรียน ส่วนผลกระทบทางอ้อมที่สำคัญ ผลกระทบที่เกิดจากการปิดโรงเรียนแล้วเพิ่มความเสี่ยงต่อผลกระทบทางด้านสุขภาพและโภชนาการของเด็ก ความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นด้านการคุ้มครองเด็ก รวมถึงพฤติกรรมเสี่ยงทางสังคม

ด้านการคุ้มครองเด็ก

ผลกระทบที่สำคัญเป็นในเรื่องการเข้าถึงการจดทะเบียนการเกิดของเด็กเกิดใหม่ที่มีความยากลำบากมากขึ้นหรืออาจเกิดความล่าช้า ความเสี่ยงและความเปราะบางที่เพิ่มขึ้นของเด็กต่อประเด็นปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว การขาดผู้ดูแลหรือถูกทอดทิ้ง การถูกล่วงละเมิด การใช้แรงงานเด็ก หรือความไม่ปลอดภัยของที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

โดยปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อเด็กข้ามชาติ คือ ปัจจัยของครอบครัวแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น ในด้านสถานะทางกฎหมายและการมีเอกสารสภาพการทำงานของแรงงานข้ามชาติที่เป็นพ่อแม่ หรือ ผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับภาคการทำงาน สถานที่ทำงานและการสนับสนุนให้ความร่วมมือในด้านต่างๆจากนายจ้าง เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว โครงสร้างครอบครัวเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนและจำนวนเด็กที่มีในครอบครัว ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในประเทศไทย ความสามารถทางด้านภาษาไทยของสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่หรือผู้ดูแลหลัก และแผนการในอนาคตเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของครอบครัว กับอีกปัจจัยที่สำคัญคือ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัวซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดคุณภาพชีวิตและสวัสดิการที่สำคัญในเบื้องต้นของเด็กข้ามชาติ โดยปัจจัยของครอบครัว รวมถึงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยครอบครัวแรงงานข้ามชาติ ก็ล้วนถูกกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ด้วยเช่นกัน

ผลกระทบของโควิด-19

ต่อเด็กข้ามชาติ แบ่งตามช่วงวัย

อายุ	ช่วงวัย	เรื่องที่มีความสำคัญและความเปราะบางช่วงโควิด-19 ตามช่วงวัย		
0-5 ปี	 ก่อนวัยเรียน	 สุขภาพ	 โภชนาการ	
6-11 ปี	 วัยเรียนประถม (เด็กเล็ก)	 การศึกษาพื้นฐาน	 เอกสารประจำตัว	
12-17 ปี	 วัยเรียนมัธยม (เด็กโต)	 การศึกษาต่อเนื่อง		 การละเมิดสิทธิและใช้ประโยชน์
				 การดูแลและการเลี้ยงดู

ความเปราะบางตามช่วงวัยของเด็กข้ามชาติ (0-17 ปี) ที่เพิ่มขึ้นในยุคโควิด-19

กลุ่มเด็กอายุ 0-5 ปี

ซึ่งเป็นช่วงแรกเกิดจนถึงก่อนวัยเรียน “สุขภาพและโภชนาการ” น่าจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุดและต้องติดตามผลกระทบที่อาจเพิ่มความเปราะบางของเด็กจากสถานการณ์โควิด-19 โดยควรพิจารณาตั้งแต่ในช่วงการตั้งครรภ์ของแม่ที่เป็นแรงงานข้ามชาติ ต่อการได้รับการดูแลฝากครรภ์ การคลอด และการดูแลหลังคลอดที่เหมาะสม การได้รับวัคซีนที่ครบถ้วนเหมาะสมตามอายุ การมีหลักประกันทางสุขภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพซึ่งค่อนข้างจำเป็นสำหรับเด็กวัยนี้ นอกจากนี้ ผลกระทบต่อโภชนาการและการได้รับสารอาหารที่เหมาะสมเพียงพอกับช่วงวัยของเด็กเป็นอีกประเด็นที่เป็นความเสี่ยงต้องพิจารณา

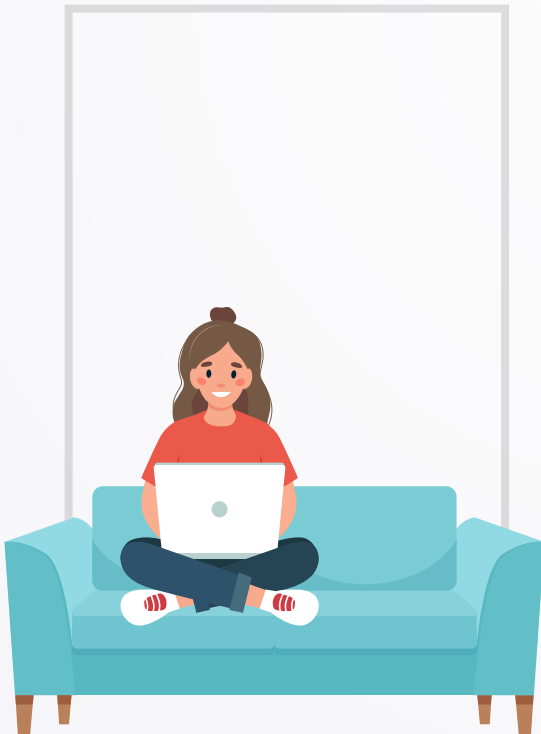
กลุ่มเด็กอายุ 6-11 ปี

ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กเล็กในวัยเรียนประถมศึกษา “การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ” เป็นเรื่องที่สำคัญและมีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ค่อนข้างมากในหลายด้าน ทั้งในกลุ่มเด็กที่ศึกษาในระบบการศึกษาโรงเรียนไทย และกลุ่มที่รับการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ขององค์กรพัฒนาเอกชน ที่จำนวนมากในหลายพื้นที่ต้องปิดตัวในช่วงที่การแพร่ระบาดค่อนข้างสูง สำหรับเด็กที่ศึกษาในโรงเรียนไทย การปรับรูปแบบการเรียนการสอนไปเป็น on-line on-hand on-demand หรือ on-air ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเรียนของเด็กค่อนข้างมาก เมื่อเทียบกับเด็กไทย ด้วยข้อจำกัดความพร้อมทั้งด้านอุปกรณ์ สถานที่พักอาศัย การสื่อสารและอินเทอร์เน็ต รวมถึง ความพร้อมของพ่อแม่ผู้ปกครองแรงงานข้ามชาติที่จะช่วยกำกับดูแลการเรียนของเด็กให้ได้ต่อเนื่อง ขณะที่เด็กที่ศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ ก็ได้รับผลกระทบค่อนข้างมากจากการปิดดำเนินการที่เป็นระยะเวลานานของศูนย์การเรียนรู้ในบางพื้นที่ หรือข้อจำกัดและความพร้อมของศูนย์การเรียนรู้เอง ในด้านบุคลากรและงบประมาณ ที่ถูกกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ด้วยเช่นกัน

กลุ่มเด็กอายุ 12-17 ปี

หรือกลุ่มเด็กโต ประเด็นที่สำคัญเป็นในเรื่อง “โอกาสในการได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่อง” ในระดับมัธยมศึกษาเรื่อยไปจนถึงระดับอุดมศึกษา(หากเป็นไปได้) ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้น คือ เด็กจำนวนมากในวัยนี้มีแนวโน้มหลุดหรือตกหล่นออกจากระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้นตามอายุของเด็ก ส่วนใหญ่ด้วยข้อจำกัดของครอบครัวแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้เด็กส่วนหนึ่งซึ่งมีอายุและโตพอประมาณ ต้องหยุดเรียนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในวัยที่ยังไม่เหมาะสม และบางส่วนอาจถูกหาประโยชน์หรือล่วงละเมิดสิทธิในบางเรื่องซึ่งเป็นความเปราะบางที่ต้องเฝ้าระวังและดูแล โดยเฉพาะในช่วงโควิด-19 ที่สถานศึกษาปิดการเรียนการสอนแบบ on-site เด็กมีแนวโน้มต้องอยู่ในชุมชนเป็นส่วนใหญ่โดยที่พ่อแม่ยังคงต้องไปทำงาน

ลักษณะความประมาทที่เพิ่มขึ้น

ในทุกช่วงวัย การมี “เอกสารประจำตัว” โดยเฉพาะ สูติบัตร หรือการเข้าถึงการจดทะเบียนการเกิดสำหรับเด็กข้ามชาติที่เกิดคลอดในประเทศไทย หรือเอกสารประจำตัวที่สามารถแสดงสถานะบุคคลของเด็กจากประเทศต้นทาง หรือการจดทะเบียนผู้ติดตามในประเทศไทย รวมถึง บัตรนักเรียนของเด็กตัว G ที่ออกโดยโรงเรียน เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิและลดความประมาทของเด็ก ซึ่งการได้รับ การเข้าถึง และการมีเอกสารประจำตัวเหล่านี้ อาจได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่กำลังเกิดขึ้นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้เอกสารประจำตัว ปัจจัยในเรื่อง “ผู้ดูแลและการเลี้ยงดู” เป็นอีกเรื่องที่สำคัญ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเล็กที่ยังต้องการผู้ดูแลใกล้ชิด ที่จะตกเป็นกลุ่มค่อนข้างประมาทในกรณีที่พ่อแม่กลายเป็นผู้มีความเสี่ยงต้องกักตัว หรือเป็นผู้ติดเชื้อที่ต้องได้รับการรักษาแยกออกจากตัวเด็ก หรือในกลุ่มเด็กวัยเรียนและเด็กโต ที่อาจจะเริ่มดูแลตนเองได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีความเสี่ยงในเรื่องการใช้ความรุนแรงในการเลี้ยงดูของครอบครัวที่อาจมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากความเครียดและความอึดอัดที่เพิ่มขึ้นของครอบครัวจากโควิด-19

01

เข้าไม่ถึง

อนามัยแม่และเด็ก
และประกันสุขภาพ

การจดทะเบียนการเกิด

การพัฒนาการเรียนรู้
และการศึกษา

นม อาหารและโภชนาการ
เด็กที่เหมาะสมกับวัยและ
เพียงพอ

02

หลุด/ตกหล่น

ระบบการศึกษา
(โรงเรียนของไทยหรือ
ศูนย์การเรียนรู้ฯ)

ระบบประกันสุขภาพ
(ที่มีอยู่)

สถานภาพการจดทะเบียน
ที่ถูกต้อง (ผู้ติดตามแรงงานฯ)

03

เสี่ยงเพิ่ม

ทุพโภชนาการ/ขาด
สารอาหาร

การขาดผู้ดูแล/ถูกทอดทิ้ง
(เด็กเล็ก/วัยเข้าเรียน)

ความรุนแรงในครอบครัว

การถูกละเมิดสิทธิ์/การ
หาประโยชน์

พฤติกรรมเสี่ยงทาง
สุขภาพ/สังคม (เด็กโต)

สถานการณ์ช่วงโควิด-19 ลักษณะปัญหาความเปราะบางของเด็กข้ามชาติที่เพิ่มขึ้นและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรเฝ้าระวัง อาจสรุปได้เป็น 3 ลักษณะปัญหา ได้แก่ หนึ่ง **“การเข้าไม่ถึง”** ในที่นี้ รวมความล่าช้าของการเข้าถึง โดยเฉพาะในเรื่อง อนามัยแม่และเด็ก หลักประกันทางสุขภาพ การจดทะเบียนการเกิดเด็กเกิดใหม่ การพัฒนาการเรียนรู้และการศึกษาที่มีคุณภาพ นมอาหารและโภชนาการเด็กที่เหมาะสมกับวัยและเพียงพอ สอง **“การหลุดหรือตกหล่น”** จาก ระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียนไทย หรือศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ จาก ระบบประกันสุขภาพ ที่เคยมีหรือมีอยู่ หรือ จากการมีสถานภาพทางกฎหมายหรือการมีเอกสารที่ถูกต้อง และ สาม **“ความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น”** ของปัญหาทุพโภชนาการหรือการขาดสารอาหาร การขาดผู้ดูแลหรือถูกทอดทิ้ง ความรุนแรงในครอบครัว ความไม่ปลอดภัยของสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงดู โดยเฉพาะ กลุ่มเด็กเล็กที่ไม่มีผู้ดูแลและต้องติดตามผู้ปกครองไปอยู่ในสถานที่ทำงาน การถูกละเมิดสิทธิ์หรือการหาประโยชน์จากผู้อื่น รวมถึง พฤติกรรมเสี่ยงทางสังคมของตัวเอง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กโต เช่น พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หรือ ปัญหา ยาเสพติด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

01

การมีกลไกและมาตรการเฉพาะหน้าที่ชัดเจนในการติดตาม ประเมิน ฝ้าระวัง และช่วยเหลือบรรเทาปัญหาผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อเด็กข้ามชาติ

02

การพัฒนากระบวนการข้อมูลเด็กข้ามชาติ และบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพิจารณานโยบายระยะยาวที่ชัดเจนภายใต้แนวคิด replacement migration ในการจัดการดูแลเด็กข้ามชาติที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน

03

ด้านสุขภาพ: การแก้ปัญหาเดิมและพัฒนาสู่วิถีใหม่ด้านสุขภาพ เกี่ยวกับ อนามัยแม่และเด็กแรกเกิด การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพสำหรับเด็ก การพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว (อสต.) เพื่อส่งเสริมกำลังคนในการสนับสนุนบริการ พัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับนโยบายด้านสุขภาพ

04

ด้านการศึกษา: มาตรการเฉพาะหน้าช่วงสถานการณ์โควิด-19 ในการกำหนดแนวทางและพัฒนากลไกติดตาม ฝ้าระวัง และบรรเทาปัญหาผลกระทบด้านการศึกษาจากสถานการณ์ที่มีต่อเด็กข้ามชาติ มาตรการระยะกลางและระยะยาวในการมีนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ความต้องการและเงื่อนไขของผู้เรียน เด็กข้ามชาติและครอบครัวข้ามชาติ

05

ด้านการคุ้มครอง: เกี่ยวกับการสนับสนุนการเข้าถึงสิทธิการจดทะเบียนการเกิดของเด็กทุกคน การพัฒนากลไกให้ความช่วยเหลือ ให้ความคุ้มครองเด็กในระดับพื้นที่ที่คำนึงถึงสถานะความเสี่ยงและความเปราะบางของเด็กข้ามชาติ

สรุปผลการศึกษา

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

27 MAY 2022

การจัดประชุมเพื่อนำเสนอและร่วมกำหนดทิศทางของข้อเสนอเชิงนโยบาย ภายใต้โครงการประเมินสถานการณ์เด็กข้ามชาติในประเทศไทยและผลกระทบจากโควิด-19

สรุป ข้อเสนอเชิงนโยบายจากผลการศึกษา

สุขภาพ

ปัญหาที่ต้องแก้ไข

- ความเสี่ยงต่อชีวิต
- อนามัยแม่และเด็ก
- อนามัยเจริญพันธุ์ การขาดการดูแล การคลอด/คลอดก่อนกำหนด โดรนากการ, วัคซีน
- การเข้าถึงบริการ
- เข้าถึงระบบสุขภาพ
- ค่าใช้จ่าย
- การให้บริการ
- ทัศนคติผู้ให้บริการ (เลือกปฏิบัติ)
- ความยั่งยืนในการให้บริการบริการ

แนวทางแก้ปัญหา

- การมีหลักประกันสุขภาพ
 - ปรับแก้ข้อบังคับ / ประกันของ สส.
 - ดูแลค่าใช้จ่ายประชาชนระดับครัวเรือน
 - ติดตาม ตรวจสอบสถานะแรงงาน
- การเข้าถึงบริการสุขภาพ + วัคซีน
 - บูรณาการนโยบายในภาพรวม
 - จัดลำดับการให้บริการอย่างเป็นระบบ
 - การจัดการห่วงโซ่อุปทานวัคซีน (ยา / วัคซีน)
- ทัศนคติผู้ให้บริการ และ ผู้รับบริการ
 - สร้างทัศนคติผู้ให้บริการที่ไม่เลือกปฏิบัติ
 - สร้างการรับรู้ความสำคัญ ของหลักประกันสุขภาพในผู้รับบริการ
- หน่วยบริการ
 - จัดระบบบริการในภาวะวิกฤต
 - บริการที่เป็นมิตรต่อผู้รับบริการทุกคน
 - เข้าถึงวัฒนธรรม / วิถีชีวิตของคนแต่ละพื้นที่

การศึกษา

ปัญหาที่ต้องแก้ไข

- เด็กตัว C
- เจ้าหน้าที่ ไม่เพียงพอ
- การเข้าถึงระบบการศึกษา
- การลงทะเบียน / การช่วยเหลือเด็กที่ไม่เข้าเรียน
- สถานศึกษา / ศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์
- การวัด + ประเมิน
- เงื่อนไขการสมัครเรียน
- สร้างระบบรับ + ดูแล
- มาตรฐานการเรียน
- ไม่เข้าเรียน
- ผู้ปกครอง
- ไม่เข้าเรียน
- ขาดความพร้อมด้านภาษา
- เด็กขาดการระบบ

แนวทางแก้ปัญหา

- ส่งต่อระเบียบนโยบาย / องค์กรของรัฐ
 - ลดข้อจำกัด เรื่อง เอกสารการเข้าเรียน
 - จัดสรรงบประมาณการจ้างครูผู้ช่วย
 - เปิดโอกาสพัฒนาแรงงานข้ามชาติ -> ครูผู้ช่วย
- ศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์
 - จัดทำระบบข้อมูลนโยบาย และ กฎระเบียบ
 - ออกแบบบริการสาธารณะที่ง่าย
 - ตั้งกลไกความร่วมมือกับรัฐ / ภาครัฐ / ชุมชน
 - มีนโยบายการรับเด็กข้ามชาติที่ชัดเจน
- สวัสดิการการศึกษา
 - ส่งเสริมความร่วมมือ
 - ส่งเสริมความร่วมมือกับประชาชน
 - ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคประชาสังคม
 - ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชน
 - ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคประชาสังคม
 - ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชน
 - ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคประชาสังคม
 - ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชน
- ทำงานร่วมกับหลายหน่วยงาน
 - สสว. สสพ. สสพ. สปท. กศน. สส. นายจ้าง
 - ภาคประชาสังคม ภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคราชการ
 - แรงงาน ประเทศที่ต่าง ชาติ

การคุ้มครอง

ปัญหาที่ต้องแก้ไข

- ความรุนแรงและการละเมิด
- การจดทะเบียนการเกิด
- การเข้าถึงระบบสุขภาพ
- ความล่าช้า และ มีอุปสรรคการจดทะเบียน Database
- การเข้าถึงบริการ
- การเข้าถึงบริการ

แนวทางแก้ปัญหา

- นำ กลไกและเครื่องมือที่มีอยู่แล้ว มาทำให้ function และ effective มากขึ้น
- Online Birth Registration
 - พัฒนาโดยทีมสหวิชาชีพ (เม.ม. ราชภัฏ)
 - รพ. การขอข้อมูล -> สสจ. ภูมิภาคไทย
- Database "เด็กทุกคน"
 - เก็บข้อมูลเด็กทุกคน (ไทย + ต่างชาติ)
 - มีข้อมูลที่เป็น Case Management
 - มีการสำรวจ ติดตามข้อมูลผู้ไม่มื่อ
- การคุ้มครองเด็กชุมชน
 - CSP: Child Safeguarding Policy
 - Social Protection (แรงงานตรวจ)
 - เข้าถึงหลักประกันสุขภาพ

27 MAY 2022

การจัดประชุมเพื่อนำเสนอและร่วมกำหนดทิศทางของข้อเสนอเชิงนโยบาย ภายใต้โครงการประเมินสถานการณ์เด็กข้ามชาติในประเทศไทยและผลกระทบจากโควิด-19

ทีมวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร. อารี จำปากลาย
รองศาสตราจารย์ ดร. เวลิมพล แจ่มจันทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. วาทินี บุญชะลิกษี
กัญญา อภิพรชัยสกุล
ปัทมวัฒน์ เทื่อนกลิ่น
พงษ์ศักดิ์ หมื่นศักดิ์ดา

ที่ปรึกษาโครงการ
หัวหน้าโครงการวิจัย
นักวิจัย
นักวิจัย
นักวิจัย
นักวิจัยผู้ช่วย

สแกนอ่านออนไลน์